

Ilmatargad riigijuhid

Tähtsatel ametikohtadel istujad peaksid olema ilmatargad, sest üks selle sõna tähendusi on väga tark inimene, maailmatark

Enamik suurriikide juhte on püüdnud ilmaavalitsemise poole, kuid on teada ka prominente, kes on olnud ilmatundjad, ilmavaatlejad, osanud hinnata meteoroloogilist infot ja jõudnud ka oma karjääris kõrgele.

Jube mõeldagi, mis saanuks inimkonnast, kui **Noa** poleks õigeaegselt kuulda võtnud tormihoiatust ning päästnud uputusest kogu Maa fauna.

Amatöörid-ilmavaatlejad

Tuntud on ka sama kandi mees **Joosep Jaakobi poeg**, kes kadestamisväärsel täpsusega ennustas seitset nälja- ja seitset soodsa ilmaga aastat Egiptuses. Asjaarmastaja-agrometeoroloog sai väga kõrgele – peaministri kohale.

Sajandeid hiljem oli teise kuulsa **Joosepi, Vissarioni poja** esimeseks töökohaks Tiflisi ilmajaam. Ilmahuvi poolest sai temast kuulsamaks **Cicero**, kes uuris mere mõju Itaalia kliimale, või siis Toskaana

hertsog **Ferdinand II**, kes lõi juba 1654. aastal esimese vaatlusvõrgu. Ilmast huvitusid samuti Inglismaa riigikantsler **Francis Bacon** ning Weimari peaminister **Wolfgang Goethe**.

Tänavuse aasta on ÜRO nimetanud vabatahtlike aastaks. Huvilisi, kes vaatlevad, mõeldavad ja registreerivad ilmanähtusi, tasu saamata, on maailmas kümneid tuhandeid. Tasuks saavad nad vaid riikide ilma-teenistustelt tänu väärtusliku abi eest.

Varematel aegadel olid ilma-vaatlused põhiliselt kõrgesti haritud inimeste – arstide, õpetajate, kohtunike jt hobiks. Eesti aladel on teinud kodukooliõpetaja **Friedrich Schieferdecker** vaatlusi tervelt 34 aastat. Veelgi pikemalt, 51 aastat kestis Paldiski kohtufoogti **Carl Kalki** täpsuse poolest hinnatud mõõtmiste vaatlusrida.

USAs antakse igal aastal välja viis auhinda harrastusmeteoroloogidele. Autasu kannab president **Thomas Jeffersoni**

nime, kes tegi vaatlusi tervelt 40 aasta kestel.

On teada, et 4. juulil 1776. aastal käis ta poes, ostis uue termomeetri, siis läks ja kirjutas alla USA pühale dokumendile Iseseisvusdeklaratsioonile. Jeffersoni päevikus on read: “Päike paistis, tuul oli kagust, temperatuur tõusis 72,5 °F (s.o. 22,5 °C), kui Kongress kogunes...”.

Tema märkmetest teame sedagi, milline oli ilm Bastille'i vallutamise päeval, (Jefferson oli sellal saadikuks Pariisis): “Kell 2 oli sooja 72 °F, vihm lõppes.”

Thomas Jefferson oli selline hull, et ei unustanud ilmamärkmeid teha isegi oma presidendiks pühitsemise päeval. Nagu ka teine USA president **John Quincy Adams**.

Ilmavaatlusrekordeid

Miskit on selles tegevuses, mis paneb inimesi päev päeva järel mõõtma temperatuuri ja sademeid. Rekordimehiks on

ilmselt ameeriklane **Eduard Stoll**, kelle vaatlusrida ulatub kolmveerand sajandini. 1999. aastal anti Iiri vabariigi orden ühele 93aastasele mehele, kes oli oma külas mõõtnud sademeid 56 aastat.

Ilmavaatlejail on tekkinud isegi dünastiad: Lõuna-Austraalias mõõdab **Hawkeri** perekond sademeid iga päev alates 1860. aastast.

Amatööridel soovitataksegi just sademeid mõõta. Ainult vabatahtlikega töötab näiteks Hispaanias 4000, Lõuna-Aafrika Vabariigis 4500, USAs 11 700 sademete mõõdu posti.

Peale tavainimeste on ilma-mõõtmistesse kaasatud 6700 laeva ning 3500 lennukit, kust tuleb sünoptikuile infot neist maakera paigust, kus alalisi meteojaamu vähe.

Eesti amatöörid-loodusvaatlejad on samuti äratanud üldsuse tähelepanu, seda küll rohkem oma pikaajaliste ilmaennustustega.

Meie riik asub maamunal ko-

has, mis pakub muutliku ilmastikuga suurt huvi klimatoloogidele, kuid tekitab peavalu sünoptikutele ja harrastusennustajatele.

Vähem riskantne on nende amatöormeteoroloogide tegevus, kes iga päev ilmanähtusi registreerivad. Aastakümnete kestel on paljud saanud oma vaatlustulemusi Jõgeva agrometeoroloogiajaama.

Ilm ja poliitika

Paraku on rasked ajad vähenanud kirjasaatjate arvu poole-sajale. Huvi agrometeoroloogiliste vaatluste vastu on vähenenud ka põllumajandusministeeriumis – põllumees määrab külvija palja taguotsaga muljal istudes; mitte ametlikest ennustustest lähtudes.

Ilma ennustamisega on nagu poliitikaga – usutakse seda, kes veenvamalt esineb.

Poliitikut sarnanevad meteoroloogidega: ka nemad peavad teadma, kust tuul puhub, ja ära arvama, kuhu see suuna võtab.

Hea oleks moodustada Eestis uus erakond nimega Parem Ilm. Sinna kuuluksid kõik, kes tahavad meie ilmaelu parandada. Hüüdlauseks võiks olla “Läänetuul on kõvem idatuulest!”, sümboliseerides nii riigi püüdlusi. Muidugi tuleb sageli torme lääne poolt, külma teha-ke meile siiski rohkem idast.

Presidendikandidaadiks sobiks igati professionaalne klimatoloog **Andres Tarand**, juhul kui moodustataks valimisliit Mõõdukalt Parem Ilm. Tema on mees, kes on arvata-vasti jõudnud oma töös kaugemale teistest presidendikandidaatidest. Peale selle on ta näinud oma elus rohkem fronte kui kõik meie väejuhid kokku.

AIN KALLIS,
Tartu ilmajaama juhataja